

Nr 33

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk jämte motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 11 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 24 januari 1969 föreslagit riksdagen att till Teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 20 200 000 kr.

I december 1968 träffades avtal om att Svenska Skifferoljekoncernen — i vilken bl. a. Duroxföretagen ingår — till AB Gullhögens Bruk överlåter koncernens anläggningar för lättbetongtillverkning m. m. Avtalet innebär vidare att staten skall teckna 50 000 aktier i AB Gullhögens Bruk. I propositionen föreslås att 20,2 milj. kr. anvisas till teckning av aktierna.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 909 av herr Gösta Jacobsson m. fl. och II: 1045 av herr Magnusson i Borås m. fl. vari hemställts dels att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta att till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 20 200 000 kronor, dels att vederbörande utskott utreder och i sitt utlåtande lämnar en fullständig redovisning av samtliga omständigheter kring det aktuella aktieförvärvet och dess sammanhang med förlusterna i det i Svenska Skifferoljeaktiebolagskoncernen ingående Svenska Durox AB varvid även utreds huruvida statsmakternas engagemang från företagsekonomiska synpunkter är försvarligt,

dels de likalydande motionerna I: 910 av herrar Knut Johansson och Högström samt II: 1044 av herr Henningsson m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen måtte bifalla propositionen nr 11 1969 angående anslag till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk,

dels de likalydande motionerna I: 911 av herrar Skårman och Skagerlund samt II: 1043 av herr Anthy m. fl. vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 11 angående anslag till teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk måtte beakta vad i motionerna anförts.

Utskottet. Genom beslut av 1965 års riksdag godkändes att Svenska Skifferoljeaktiebolaget förvärvade aktierna i Svenska Durox AB för en köpeskilling av 34 milj. kr. I förvärvet ingick bl. a. de av Duroxbolaget helägda Skövde Gasbetong AB och AB Svenska Stenhus. I propositionen anmäls ett avtal genom vilket skifferoljekoncernens anläggningar i Skövde m. m. överlåtes till AB Gullhögens Bruk. Köpeskillingen för Duroxföretagen är enligt propositionen bestämd till 29 milj. kr.

Avtalet innebär vidare bl. a. att staten skall teckna 50 000 aktier i AB Gullhögens Bruk med ett nominellt värde av 100 kr. till en kurs av 400 kr. per aktie. Stämpelkostnaderna anges till 200 000 kr. För att fullfölja denna del av avtalet behövs sålunda ett investeringsanslag av 20,2 milj. kr. Kungl. Maj:t föreslår att detta belopp anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 909 och II: 1045, I: 910 och II: 1044 samt I: 911 och II: 1043, samtliga motioner såvitt de avser aktieteckningen, föreslår utskottet att 20,2 milj. kr. anvisas på tilläggsstat för nu ifrågavarande ändamål.

I motionerna I: 909 och II: 1045 samt I: 911 och II: 1043 har också framställts yrkanden avseende utredningar rörande Duroxföretagen m. m.

Enligt utskottets mening ger den nu ifrågavarande propositionen entydiga och uttömmande svar på de väsentligare frågor och problem som motionärerna önskar få besvarade och belysta genom särskilt utredningsarbete. Bland orsakerna till problemen inom Duroxföretagen har i propositionen nämnts marknadsutvecklingen för lättbetong och de betydande investeringar i en ny produktionsenhet som företaget genomfört och som blivit väsentligt dyrare än beräknat. Enligt propositionen kan den förlust för staten som innehavet av företagen fört med sig beräknas till ca 45 milj. kr.

Utskottet vill vidare erinra om den genom kommunikéer och annorledes till de anställda vid företaget och till allmänheten lämnade informationen. Därutöver vill utskottet hänvisa till den enligt utskottets mening väsentliga information som numera statsrådet och chefen för industridepartementet lämnade i riksdagen i fjol, bl. a. vid besvarande hösten 1968 av frågor om Duroxaffären.

Mot bakgrunden av det anförda kan utskottet inte finna de yrkade utredningarna vara påkallade, varför utskottet avstyrker dessa motionsyrkanden.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 909 och II: 1045, I: 910 och II: 1044 samt I: 911 och II: 1043, samtliga motioner i vad de avser teckning av aktier, till *Teckning av aktier i AB Gullhögens Bruk* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69

på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisar ett investeringsanslag av 20 200 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 909 och II: 1045 samt I: 911 och II: 1043, samtliga motioner i vad de inte behandlats under 1.

Stockholm den 4 mars 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Virgin (m), fru Wallentheim (s), herrar Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Bengt Gustavsson (s), Bengtson (cp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Wååg (s), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Jonsson (s), Levin (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (m), Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Lindholm (s), Mattsson (cp), Enskog (fp), Fagerlund (s), Blomkvist (s), Pettersson i Lund (s), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservation

beträffande *utredning om Duroxföretagen* av herrar Virgin (m), Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Bengtson (cp), Nyman (fp), Levin (fp), Johan Olsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Enskog (fp), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »dessa motionsyrkanden» bort ha följande lydelse:

»Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1968 har en utredning tillkallats som fått uppdrag att överväga i vilka former större öppenhet och vidgad samverkan kan skapas mellan samhälle och näringsliv. Mot bakgrunden bl. a. av vad som i direktiven för denna utredning anförts anser utskottet att man måste bedöma de i nämnda motioner framförda kraven som syftar till att uppnå större öppenhet och vidgad insyn i vad gäller Duroxföretagens verksamhet under den tid de varit i statlig ägo.

I den sammanfattande redogörelse för de ekonomiska förhållandena som Bohlins Revisionsbyrå AB i Örebro avlåtitt framhåller byrån att den

på angivna skäl måste reservera sig för oavsiktliga felaktigheter. Bl. a. vinst- och förlusträkningarna är preliminära. På grund av tidsnöd har det inte varit möjligt att utreda och vid balansräkningarna ange beloppen för ställda pantar och ansvarsförbindelser.

Enligt propositionen har innehavet av Duroxföretagen fört med sig en förlust för staten av 45 milj. kr. En klarläggande och mera utförlig redogörelse för orsakerna till denna förlust anser utskottet angelägen. Bl. a. synes det vara av intresse att få utrönt om det förelegat brister i underlaget för styrelsens beslut eller om det mindre tillfredsställande resultatet är betingat av en marknadsföringspolitik och prispolitik som ej varit ändamålsenlig. Frågan om styrelsens ansvar bör belysas på samma sätt som brukar ske i motsvarande situation för enskilda företag.

Enligt utskottets mening måste det vara till gagn för statlig verksamhet och förtroendet för statliga investeringar att önskemål om bättre information och insyn tillgodoses. Detta är också en av förutsättningarna för att man skulle kunna dra lärdom av Duroxaffären.

Under åberopande av det anförda föreslår utskottet att riksdagen anholder att Kungl. Maj:t snarast möjligt för riksdagen redovisar en uttömmande utredning beträffande statens innehav av Duroxföretagen och avvecklingen av detta engagemang.»

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 909 och II: 1045 samt I: 911 och II: 1043 anholder att Kungl. Maj:t för riksdagen redovisar av utskottet förordad utredning om Duroxföretagen.»